

EUG

78

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΜΜΕΤΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΩ

ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

ΦΙΛΟΠΟΝΗΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΥ ΤΟΥ ΣΑΜΙΟΥ

Η. ΠΡΟΣΕΤΕΘΗΣΑΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΛΕΙ ΚΑΙ ΔΥΟ ΠΟΙΗΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΕΙΟΥ, ΑΡΙΘ. 3.

1891

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΜΜΕΤΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΩ

ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

ΦΙΛΟΠΟΝΗΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΥ ΤΟΥ ΣΑΜΙΟΥ

Η. ΠΡΟΣΕΤΕΘΗΣΑΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΛΕΙ ΚΑΙ ΔΥΟ ΠΟΙΗΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΕΙΟΥ, ΑΡΙΘ. 3.

1891

212

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΤΗΙ ΓΕΡΑΡΑΙ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΙ

ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

ΤΟ ΠΟΝΗΜΑ ΤΟΔΕ

ΕΥΛΑΒΩΣ ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ

Ο ΠΟΙΗΣΑΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν λαμπρὰν τοποθεσίαν, ἐν ἣ ἔστιν ἰδρυμένη ἡ περιφανὴς τοῦ Βατοπεδίου Μονή, τὸν ὠραῖον αὐτῆς λιμένα, τὴν θελκτικὴν αὐτῆς κοιλάδα, τὴν σχηματιζομένην ἀπὸ τῶν πέριξ μικρῶν ὀρέων, ἅτινα παριστῶντα σχῆμα ἀμφιθεάτρου καταθέλγουσι τοὺς ὀφθαλμούς, πρὸς δὲ καὶ τὰς ἐξόχους φυσικὰς καλλονὰς τῶν πέριξ τοποθεσιῶν, ἀπεφάσισα πρό τινας ἵνα φιλοπονήσω ἔμμετρόν τινα περιγραφὴν πάντων τῶν ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τῆς Μονῆς ἀξίων λόγου ἀντικειμένων.

Περάνας δὲ ταύτην ἤδη, ὅσον τὸ δυνατόν ἐμοί, παραδίδω εἰς τὴν δημοσιότητα, φρονῶν ὅτι, οὕτω πράττων, προσφέρω εὐάρεστον καὶ τερπνὸν ἀνάγνωσμα τοῖς Σεβασμίοις Πατράσι τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Μοναστηρίου καὶ πᾶσι τοῖς ἐπισκεψαμένοις καὶ εἰδόσιν αὐτό· καλὴν δὲ πληροφορίαν τοῖς μηδέποτε αὐτὸ ἐπισκεψαμένοις, ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ θέλουσι μάθει πράγματα ἄξια λόγου τοῦ ἡμετέρου ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ἅτινα ἴσως ἀγνοοῦσιν.

Τοῖς ἐλλογίμοις δὲ νεωτέροις συναδέλφοις ἀπόκειται, ἵνα συντάξωσιν Ἱστορίαν τοῦ Βατοπεδίου, ἐπειδὴ τοιαύτης παντελῶς στερούμεθα, πληροῦντες οὕτω τὸ ἐκ τῆς ἐλλείψεως αὐτῆς ὑφιστάμενον κενόν.

Εὐχομαι δὲ ἵνα ὅσον τάχος ἄρξωνται φιλοτίμως τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ σπουδαίου τούτου ἔργου, ἐκπληροῦντες οὕτω τὸν διακαῆ πόθον τῆς Ἱερᾶς Βατοπεδινῆς ἀδελφότητος. Γένοιτο.

Ἐγγραφον ἐν Βατοπεδίῳ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1891.

ΣΤΙΧΟΙ ΗΡΩΕΛΕΓΕΙΟΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΙΕΡΑΝ ΜΟΝΗΝ ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΠΟΠΑ¹ ΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

Τῆς δὲ Μονῆς τίς ἐρεῖ τὰν ἀξιότητα παρούσης,
Καίπερ ἐν ἐλλογίμοις ἀνδράσιν οὔνομ' ἔχων;
Οὐτόσον ἐν πίννῃ μάλα γηθεῖ μάργαρος ἄλμης,
Οὐτόσον ἐν νεφέλαις ἀστεροπὴ γὰρ ἔνι,
Ὅσσον, ἑταῖρε, Μονὴ γε Βατοπεδίοιο ὄρεινοῦ
Πᾶσι προπυρσεύει κάλλει, ἡσυχίῃ.

¹Εξήγησις τοῦ παρόντος ποιήματος.

Τῆς δὲ παρούσης Μονῆς τὴν ἀξίαν τίς θὰ δυνηθῇ νὰ ἐξείπῃ, καὶ ἂν ἀκόμῃ ᾔναι ὀνομαστός μεταξὺ τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν; Διότι οὐχὶ τόσον πολὺ ὁ μαργαρίτης τῆς θαλάσσης ἐν τῇ πίννῃ φεγγοβολεῖ, οὐδὲ ἡ ἀστραπὴ μεταξὺ τῶν νεφελῶν τόσον φέγγει, ὅσον βεβαίως, ὦ φίλε, ἡ τοῦ Ὄρους Μονῆ τοῦ Βατοπεδίου εἰς ὅλους λάμπει ὡς πυρσὸς κατὰ τὴν καλλονὴν αὐτῆς καὶ ἡσυχίαν.

¹ Οὗτος ἤχημασε κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα· ἐχρημάτισε δὲ διδάσκαλος ἐν Σέρραις κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἑγγραφὸν μαρτυρίαν.

ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΝ

ΕΜΜΕΤΡΩΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΟΝ

Ἡ ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ ἡ λαμπρὰ καὶ θαυμασία ¹,
 Ἡ περιφανὴς καὶ ὄντως Ἱερὰ καὶ σεβασμία,
 Κεῖται ἐν Ἀγίῳ Ὄρει παρ' εὐρύχωρον λιμένα ².
 ἔχει δὲ τὰ θέμεθλά της ἀσφαλῶς ἐστηριγμένα
 Ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους, ἐπὶ θέσεως πλατείας,
 Εὐρυχώρου, εὐαέρου, καὶ ἀνωφεροῦς καὶ λείας·
 Ὁ ὀρίζων δὲ κυκλᾷθεν αὐτῆς εἶν' ἐκτεταμένος,
 Ὁ δὲ ὀφθαλμὸς διήκει πανταχοῦ γοητευμένος.
 Καθαρόν δ' ἐκάστοτ' ἔχει τὸν οὐράνιον τὸν θόλον,
 Καὶ ἀνέφελον, καὶ βλέπει πρὸς τὸν βόρειον τὸν πόλον.
 Τὰ πρὸς Νότον δ' αὐτῆς ὄρη τὰ μακρὰ καὶ τὰ δασώδη,
 Καὶ κατάφυτα, ἐκχέουν εὐωδίαν βαλσαμώδη.

¹ Κατὰ τὴν εὐσεβῆ παράδοσιν σωζομένην ἤδη καὶ εἰς διαφόρους συγγραφεῖς περὶ ἁγίου Ὄρους γράψαντας ἡμετέρους τε καὶ ξένους, ἡ ἱδρυσις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βατοπεδίου ἀνάγεται εἰς τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον καταστραφεῖσαν δὲ εἶτα ὑπὸ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου ἀνίδρυσεν ὁ μέγας Θεοδόσιος εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ καὶ τῇ κυρίᾳ Θεοτόκῃ ἐπὶ τῇ διασώσει τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ υἱοῦ Ἀρκαδίου, ὅστις ἐπιστρέφων ἐκ Ῥώμης εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐναυάγησε παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀθῶ· διεσώθη δὲ ὡς ἐκ θαύματος ὑπὸ τῆς Θεοτόκου, μετενεχθεὶς εἰς τὴν παραλίαν, ἐνθα ἱδρύται ἡ Μονὴ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θαυμασίου γεγονότος. Μεταγενέστεροι κτίτορες τῆς Μονῆς εἰσιν οἱ κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα ἀκμάσαντες τρεῖς εὐσεβεῖς Ἀρχοντες Ἀδριανοπολίται Ἀθανάσιος, Ἀντώνιος καὶ Νικόλαος, καὶ μετὰ τούτους οἱ Αὐτοκράτορες Μανουὴλ ὁ Κομνηνός, Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος κλπ., οἵτινες καὶ ἐπροίκησαν τὴν Μονὴν διὰ διαφόρων ἀφιερωμάτων.

² Ὁ λιμὴν οὗτος λέγεται τοῦ Κλήμεντος.

Τὰ δὲ δένδρα τὰ σκιώδη τῶν λαμπρῶν τούτων ὀρέων
 Ἀποπνέουσιν ἀέρα εὐκραέστατον κι' ὥραϊον.
 Εἰσὶ δὲ καστανεῶνες κ' εὐφοροὶ λεπτοκαρυῶνες
 Ἐπὶ τούτων τῶν ὀρέων, καὶ κατάσκιον δρυμῶνες
 Ἀπ' αὐτῶν δὲ ἐκπηγάζουν πηγαὶ καθαρῶν ὑδάτων,
 Ῥύακες καὶ ποταμίσκοι, πλήρεις διαυγῶν ναμάτων.
 Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ πάντες συνενούμενοι ποιοῦσι
 Χείμαρρον, καὶ τὴν κοιλάδα πᾶσαν γονιμοποιοῦσι.
 Σχηματίζεται δὲ αὕτη ἡ κοιλάς ἐκ τῶν ὀρέων,
 Κύκλωθεν συνισταμένων ἐπὶ βάσεων ἐδραίων,
 Ἄτινα καὶ παριστῶσι τὸ ἀμφιθεάτρου σχῆμα,
 Οὗ ἡ θεὰ κανονίζει καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὸ βῆμα.
 Ἡ κοιλάς δ' ἐκτεινομένη πέριξ τοῦ Μοναστηρίου,
 ἔχει θεᾶν πρασινόχρουν καταφύτου ὥς πεδίου.
 Περιέχει δὲ καὶ κήπους καὶ ἀμπέλους καρποφόρους,
 Καρυάς τε καὶ ἐλαίας καὶ ἀγροὺς πρασινοχρόους.
 Κάτωθεν δὲ τῆς εἰσόδου τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου
 Κεῖται χλοερὸν λειβάδι πρὸς δυσμὰς τὰς τοῦ Ἡλίου.
 Ἐκτεινόμενον δὲ τοῦτο ἕως κάτω εἰς τὸ ῥεῦμα,
 ἔχει θεᾶν ποικιλόχρουν καὶ ζωογονεῖ τὸ πνεῦμα,
 Περιέχει δὲ ἐλαίας, καρυάς τε καὶ συκέας,
 Ῥόδα εὖοσμα καὶ κρῖνα, ἀπιδέας καὶ μηλέας.
 Ὁ θεώμενος δὲ ταῦτα ἐν τῇ δύσει τοῦ Ἡλίου,
 Καταθέλγεται ἐκ τῆς θεᾶς τοῦ ὠραίου λειβαδίου.
 Ἐπειδὴ ὁ Ἥλιος τότε ἀπευθύνων τὰς ἀκτῖνας,
 Τὰς πορφυρολεύκους ἅμα καὶ χρυσοειδεῖς ἐκείνας,
 Χρωματίζει παραδόξως καὶ τὴν χλόην καὶ τὰ ἄνθη,
 Καὶ θαυμάσια τὰ κάμνει, ὥς τοῦ Παραδείσου τ' ἄνθη.
 Ἀνωθεν δὲ τοῦ λειμῶνος μέγας αὐλαξ διαβαίνει
 Κατὰ μῆκος τῆς κοιλάδος, καὶ τῷ θεατῇ προφαίνει
 Ὑδωρ διαυγές, καὶ δένδρ' ἀειθαλῆ τε καὶ δαφνῶνας,
 Καὶ παντοῖα φυτῶν εἶδη, καὶ εὐώδεις μυρσινῶνας.
 Ὁ δὲ θεατὴς ἐμβλέπων εἰς τὴν θεᾶν τῶν τοιούτων
 Μυρσινῶνων καὶ δαφνῶνων, κατατέρπεται τοσοῦτον,
 Ὡστε ἴσταται θαυμάζων καί, παρατηρῶν τὴν φύσιν

Ἐν μεγίστῃ συγκινήσει, ἀνυμνολογεῖ τὸν Κτίστην.
 Στίφη δὲ πτηνῶν ὠραίων, ποικιλοκαλλικελάδων,
 Κοσσυφίων, ἀηδόνων, χελιδόνων τε εὐλάλων,
 Ἴπτανται εἰς τὸν αέρα, ἐπικάθηντ' εἰς τοὺς κλώνους
 Τοὺς ἀειθαλεῖς τῶν δένδρων, καὶ ἀρχίζουν τοὺς εὐφώνους
 Τοὺς κελαδισμούς των τότε ἐν καλλίστῃ ἀρμονίᾳ,
 Κατευφραίνοντα τοὺς πάντας ἐν μεγίστῃ θυμηδίᾳ.
 Σμήνη μελισσῶν κυκλόθεν ἡχηρῶς περιβομβοῦσι,
 Ἐπικάθηνται ἔς τὰ ἄνθη, γλυκὺ μέλι ἐκμυζοῦσι.
 Ῥύακες δὲ πανταχόθεν μεθ' ὑδάτων καλλιρρόων
 Ῥέουσιν εἰς τὴν κοιλάδα, καὶ ἡδὺν ποιοῦσι θρόον¹.
 Τοῦ λειμῶνος δὲ πλησίον ἐπεκτείνεται ὁ κῆπος
 Τοῦ Μοναστηρίου, ὅστις εἶναι πήχεων τὸ μῆκος
 Ἑκατὸν ὀγδῶντα πέντε, τὸ δὲ πλάτος ὀγδοῦντα,
 Καὶ ἀπέχει τῆς Μονῆς μας ὥσεὶ βήματ' ἐνενῆντα.
 Εὐφωρον δὲ καὶ παχεῖαν γῆν ἔχων ὁ κῆπος οὗτος,
 Εὐφωρώτατος τυγχάνει, καὶ καθίσταται τοιοῦτος,
 Ὡστε ἄφθονα παράγει προϊόντα καὶ γλυκέα,
 Ἐπαρκοῦντα εἰς τοὺς πάντας, κάλλιστά τε καὶ ἡδέα.
 Νέον κτίριον αὐτόθι πρό τινος ὠκοδομήθη.
 Μὲ ναὸν δὲ τοῦ ἁγίου Τρύφωνος προσετιμήθη.
 Ἀνωθεν τοῦ κήπου τούτου κεῖται τὸ Νεκροταφεῖον,
 Ὑπεράνω δ' αὐτοῦ πάλιν εἶναι τὸ **Βορδοναρεῖον**²,
 Κάτωθεν δὲ πάλιν τούτου κεῖται τὸ Σιδηρουργεῖον.
 Ὑποκάτωθεν δὲ τούτου εἶναι Ἐλαιοτριβεῖον.
 Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τούτων Πορτοκαλεῶν τις κεῖται.
 Εἶναι κάλλιστος καὶ μέγας, **Νεραντζώνας** δὲ καλεῖται.

¹ Εἰς τὸν αὐλακα δὲ τοῦτον, περὶ οὗ ἐνταῦθα γίνεται λόγος, κάμνουσι τοὺς περιπάτους των οἱ ἡμέτεροι περιηγηταὶ καὶ οἱ ἐκ τῶν ξένων, οἵτινες θαυμάζουσι καὶ ἐκθειάζουσι τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς ἐξοχῆς ταύτης. Ὁ αὐλαξ οὗτος ὀφιοειδῶς σχηματιζόμενος ἐκτείνεται εἰς διάστημα εἴκοσι λεπτῶν, περιστεφόμενος ὑπὸ ἀμφιλαφῶν πλατάνων καὶ παντοίων ἄλλων ὑψηρεφῶν δένδρων, κτλ.

² Ἦτοι τὸ Ἡμιονοστάσιον.

Περιέχει δὲ Ἑλαιίας, Νεραντζιάς, Πορτοκαλέας
 Καὶ εὐώδεις Κυπαρίσσους, καὶ ὠραίας Λεμονέας.
 Ἄνωθεν τοῦ Νεραντζῶνος δυὸ ὑδρόμυλοι ὑπάρχουν ¹
 Ἐν τῷ μέσῳ καρποφόρων κήπων, οἵτινες παράγουν
 Παντὸς εἶδους προϊόντα· ἄνωτέρῳ δ' ἐκτισμένη
 Εἶν' δεξαμενὴ μεγάλη, καὶ τὸ ὕδωρ δεχομένη ².
 Ἀκουμβίζει δὲ ἔς τὸ τεῖχος τῆς Μονῆς Βατοπεδίου.
 Κεῖται δ' ἄνωθεν ἡ Πύλη τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου.
 Ἐξαπλοῦται δέ, ὡς εἶπον, πρὸς βορρᾶν ἡ παραλία.
 Εἶναι ὁμαλὴ κ' εὐθεῖα, καὶ ψαμμώδης τε καὶ λεία.
 Ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ εἶναι ὠκοδομημένος
 Ὁ νεώσοικος ὁ μέγας, κάλλιστα ἡσφαλισμένος ³.
 Τούτου δὲ πλησίον κεῖται μέγιστον Σιτοδοχεῖον,
 Καὶ οἰκοδομαὶ ἐκ λίθων μικροτέρων νεωρίων.
 Προκυμαία δὲ προέχει εἰς τὴν θάλασσαν μεγάλην.
 Ἐπ' αὐτῆς δ' ἀποβιβάζουν τὰ χρειώδη καὶ τὰ βάρη.
 Πέτραι δὲ προβλήντες κεῖνται εἰς τὸ στόμα τοῦ λιμένος
 Ὅργυιῶν δέκα καὶ πέντε· κ' ἐν τῷ βάθει τοῦ πυθμένος

¹ Οἱ ὑδρόμυλοι οὗτοί εἰσι δύο νέα κτίρια, ἐν οἷς ἀλήθεται ὁ σῖτος κατὰ τὸ σύστημα τῶν νέων ὑδρομύλων. Ἐν αὐτοῖς ὑπάρχουσι πολλὰ κόσκινα, δι' ὧν παράγεται τριῶν εἰδῶν ἄλευρον ἀρίστης ποιότητος, ὡς τὸ τῶν ἀτμομύλων, πρὸς δὲ καὶ σεμίδαλις ἀρίστης ποιότητος. Ἐπὶ τῆς εἰσόδου δὲ τοῦ ἐπάνω κτιρίου ὑπάρχει κεχαραγμένον ἐπὶ μαρμάρου τὸ ἐπόμενον ἐπίγραμμα, ὅπερ πρότινων ἐτῶν ἐποιήσαμεν, ἔχον ὧδε :

Μύλος ὡς ἵππος πτερωτὸς κινούμενος ἀλέθει
 Σῖτον διὰ τοῦ ὕδατος καὶ πάντα διατρέφει.
 Οὗτος δαπάνη ἵδρυνται Μονῆς Βατοπεδίου
 Ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς τοῦ παλαιοῦ κτιρίου,
 Μὲ νέαν ὁλως μέθοδον κομψότητα καὶ τέχνην
 Ταχεῖαν ἔχων κίνησιν καὶ προξενῶν καὶ τέρψιν.
 Ἐν ἔτει ιϞ χιλιοστῷ
 καὶ τῷ ὀκτακοσιοστῷ
 ἐξηκοστῷ ἐνάτῳ
 ἐν τῷ μηνὶ δεκάτῳ.

² Ἦτοι τὸ ὕδωρ τοῦ προμνησθέντος αὐλακος, δι' οὗ ἀλήθουσιν οἱ ὑδρόμυλοι καὶ ποτίζεται ὁ τε Πορτοκαλεὼν καὶ ὁ κοινὸς κῆπος τῆς Μονῆς.

³ Ὁ κοινῶς λεγόμενος Ἀρσανᾶς.

Στερρῶς εἶν' ἐρριζωμέναι, κ' ἐμποδίζουσιν τοὺς ἀνέμους
 Νὰ ὑψόνωσι τὸ κῦμα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λιμένος.
 Ἀσφαλῶς δ' ἐν τῷ λιμένι πλοῖα ἀγκυροβολοῦσιν
 Ἐν καιρῷ κακοκαιρίας, καὶ ἀσφάλειαν ζητοῦσιν.
 Εἰς τὸ πέραν τοῦ λιμένος ἀκρωτήριόν τι κεῖται
 Εἰς τὴν θάλασσαν προέχον· **ἀνεμόμυλος** καλεῖται.
 Πέραν δὲ αὐτοῦ ἀντίκρυ τῆς Μονῆς Βατοπεδίου
 Εἶναι ἄλλος λιμενίσκος· λέγεται **Καλαμῆτσίου**.
 Πέτρα δὲ προβλῆς κ' ἐνταῦθα περικλείει τὸν λιμένα,
 Ὑψηλὴ, ὑπερμεγέθης, ῥιζωμένη 'ς τὸν πυθμένα.
 Ἐξω 'ς τὴν ξηρὰν δ' ὑπάρχουν σπήλαιά τε καὶ καλύβαι,
 Καὶ οἰκοῦσιν ἐντὸς τούτων ἀσκηταὶ καὶ ἐρημίται.
 Πνεῦμα δὲ Ζεφύρου πνέον δροσερὸν τὸ καλοκαῖρι
 Σ' τὸν λιμένα μας, δροσίζει διαρκῶς αὐτὰ τὰ μέρη.
 Πνέουσα δ' ἀκαταπαύστως καὶ ἡ ποντίας ἡ αὔρα,
 Καταψύχει καὶ εὐφραίνει καὶ ζωογονεῖ τὰ πάντα.
 Περισκαίροντες δ' ἐν μέσῳ τοῦ λιμένος καὶ ἰχθῦες
 Νεογέννητοι, κ' ἡδέως ἀναθρόσκοντες δελφῖνες,
 Πάντων ἡμῶν τὰ ὄμματα τέρψεως πολλῆς πληροῦσι,
 Καὶ διάχυσιν ς' τὸ πνεῦμα ὅλων τότε προξενοῦσι.
 Καὶ ἡ θάλασσα δ' ἔσθ' ὅτε κρυσταλίζουσα προφαίνει
 Θεὰν γαληνίου πόντου κ' ἰλαρὰν ὄψιν ἐμφαίνει.
 Ὑποφρίσσουσα δὲ αὖθις καὶ ὑποτραχυνομένη,
 Κ' ἐπαφρίζουσα πολλάκις κ' ἐκ μυχῶν ταραττομένη,
 Παριστᾷ ποικίλην ὄντως ἄλλοτε ἄλλως τὴν θεὰν.
 Καὶ ψυχὴν βαρυθυμοῦσαν καθιστᾷ γαληνιαίαν¹.
 Εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης ὄρη ὑψηλὰ ὑψοῦνται
 Τῶν Σερρῶν, τῆς Κοσφοινίσσης, καὶ εἰς ὕψος αἰωροῦνται.
 Φαίνεται ἄντικρυ ἡ Θάσος καὶ ἡ πόλις τῆς Καβάλλας,
 Ὁ Στρυμώνιος ὁ κόλπος καὶ τὰ ὄρη τὰ τῆς Δράμας.

¹ Ὁ ἀοίδιμος Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις, γράφων πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ διδάσκαλον Κυπριανόν, ἐκθειάζει τὰς πέριξ τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς ωραίας τοποθεσίας, περιγράφει δὲ καὶ τὸν λιμένα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς λίαν ἀξιολόγως. "Ορα «Παράλληλον Φίλος. καὶ Χριστιανισμοῦ» σελ. 113, ἐκδοθὲν ἐν Ἑρμουπόλει τῷ 1869.

Πρὸς ἀνατολὰς δὲ πάλιν τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου,
 Ἐπὶ κορυφῇς τοῦ λόφου εἶν' οἰκοδομὴ Σχολείου.
 Τοῦτο ἄλλοτε μὲν ἦτο κάλλιστον, πεφνημισμένον,
 Νῦν δὲ ἄστεγον καὶ ῥέπον, καὶ ἡμιερειπωμένον.
 Ὀνομάζεται δὲ τοῦτ' Ἀθωνιάς Ἀκαδημία ¹,
 Εἶναι δὲ λίαν μεγάλην, καὶ μακρά τε καὶ εὐρεῖα.
 Φιλολόγοι δ' Εὐρωπαῖοι προσερχόμενοι πολλάκις,
 Ἐπισκέπτονται αὐτήν τε, ὥς καὶ τὴν Μονὴν συχνάκις.
 Προσκληθεῖς ποτε εἰς ταύτην ὁ κλεινὸς Εὐγένιός μας
 Βούλγαρις, Ἑλλήν τὸ γένος, ῥήτωρ καὶ φιλόσοφός μας,
 Ἐχρημάτισε Διδάκτωρ λογικῆς, φιλοσοφίας,
 Μαθηματικῶν, γραμμάτων, καὶ κλεινῆς θεολογίας.
 Θέα μαγευτικωτάτη παριστᾷτ' ἀπὸ τοῦ λόφου,
 Εἰς τὸν βλέποντα τὰ πέριξ τῆς ξηρᾶς τε καὶ τοῦ πόντου.
 Ἐξ αὐτοῦ βλέπει κοιλάδας, τὴν Μονὴν καὶ τὰς ἀμπέλους,
 Τὰ συνηρεφῇ τὰ ἄλση, τοὺς λιμένας, τοὺς σκοπέλους.
 Βλέπει τόπους χλοηφόρους, καὶ νησύδρια καὶ κόλπους,
 Καὶ πορθμούς τε καὶ θαλάσσας· πνέει αὔρας ζωογόνους.
 Ὅπισθεν τοῦ λόφου τούτου εἶν' ἡ Σκῆτη **Κολητσίου**,
 Οὕτως ὀνομαζομένη, κτῆμα δὲ Βατοπεδίου.
 Καὶ ἀπέχει μίαν ὥραν ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου,
 Ἐν λαμπρᾷ θέσει κειμένη, ἄνωθεν τοῦ παραλίου.
 Πύργος δὲ ἐπὶ λοφίσκου ἔς τὸν αἰθέρα ἀνυψοῦται ².
 Κάτωθεν δ' εἰς μέγα χάος γλαυκὴ θάλασσ' ἐξαπλοῦται.
 Ἐπὶ τοῦ βουνοῦ δὲ πάλιν εἰς τὸ ἄκρον τῆς κοιλάδος,
 Ἐπὶ χλοεροῦ ἐδάφους καρποφόρου πεδιάδος,
 Εἶναι Σκῆτη ἐκτισμένη τοῦ ἁγίου Δημητρίου,
 Ἐχουσα Ναὸν ἀρχαῖον τοῦ αὐτοῦ κλεινοῦ ἁγίου.
 Αὕτη δέ, ὥς καὶ ἡ πρώτη, τῷ Βατοπεδίῳ ἀνήκει,
 Οἱ δὲ ἀσκηταὶ ἀσκοῦνται εἰς πᾶν ὅ,τι τοῖς προσήκει ³.

¹ Οἰκοδομηθεῖσα ἐν ἔτει 1751.

² Ὁ ἐν Κολητσίῳ Πύργος εἶναι Βυζαντινός, πλὴν ἡμιερειπωμένος.

³ Οἱ ἀσκηταὶ ἐκτὸς τῶν προσευχῶν καὶ λοιπῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων ἐπιστατοῦσι καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν μικρῶν ἀμπέλων των, ποιοῦσι δὲ καὶ διάφορα ἐργόχειρα, οἷον σταυρουδάκια, κοχλιάρια, καλυμμαύχια, κλπ.

Πλὴν τῶν Σκήτεων ὑπάρχουν καὶ διάφορα Κελλία ¹,
 Ἐκτισμένα πολλαχοῦ ἐν τῇ αὐτῇ περιφερείᾳ
 Τῆς Μονῆς Βατοπεδίου· ὑπὸ μοναχῶν δ' οἰκοῦνται
 Συνεχῶς ἐργαζομένων, **Κελλιῶται** δὲ καλοῦνται.
 Τούτων ἐργασία εἶναι πάντοτε ἡ γεωργία,
 Καλλιέργεια ἀμπέλων, ἐλαιώνων ἢ φυτεία.
 Σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ φυτεύουν καὶ ὠραίας κερασίας,
 Ἀπιδέας καὶ μηλέας, καὶ πολλὰς λεπτοκαρύας.
 Ἐπανέλθωμεν δὲ αὖθις καὶ ἐντὸς Βατοπεδίου,
 Περιγράψωμεν τὸ τεῖχος τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου.
 Ἡ περίμετρος τοῦ τείχους πήχεων ὑπερχιλίων ²,
 Τὸ δ' ἐμβαδὸν ὡς ἑγγιστα εἰκοσακισχιλίων ³
 Τετραγωνικῶν, καὶ ἔχει Πύργους τρεῖς ὑψηλοτάτους,
 Κ' ἐπὶ ἄλλους μικροτέρους, στερεοὺς κι' ὠραιότατους.
 Ἡ δὲ πρὸς δυσμὰς πλευρά του ἡ νεόδμητος κι' ὠραία
 Καὶ κυκλοτερὴς προφαίνει λαμπρὰ τείχη καὶ εὐρέα.
 Σχῆμα δὲ τριγώνου ἔχον μὴ κανονικοῦ τὸ τεῖχος,
 Ἐκτισται ἐπὶ κλιτύος, τριαντάπηχον τὸ ὕψος.
 Πρὸς δυσμὰς τοῦ τείχους εἶν' ἡ Πύλη τοῦ Μοναστηρίου
 Σιδηρὰ τε καὶ μεγάλη, πρὸς τὰ ἔξω τοῦ κτιρίου.
 Ἀνωθεν τῆς Πύλης εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας,
 Τῆς προστάτιδος κ' ἐφόρου, καὶ θαυματουργοῦ Μαρίας.
 Ἐμπροσθεν δὲ ταύτης πάλιν λαμπρὸς θόλος ἀνυψοῦται
 Μὲ ὠραίας ζωγραφίας καὶ κομψῶς περιστυλοῦται
 Ἀπὸ τέσσαρας στυλίσκους ἐκ μαρμάρου λευκοτάτου,
 Ἐχων ζωνρὰς εἰκόνας χρώματος ζωηροτάτου.
 Εἰσιὼν διὰ τῆς Πύλης ταύτης τοῦ Μοναστηρίου,
 Ἀπαντᾷ τις κατὰ πρῶτον ἄλλην Πύλην τοῦ κτιρίου,
 Ἀνωθεν τῆς Πύλης ταύτης εἶν' εἰκὼν τῆς Παναγίας,
 Πρὸ πολλοῦ ἠζωγραφημένη, ἡ τῆς Εὐαγγελιστρίας.

¹ Ἐν μὲν τῇ περιφερείᾳ τῆς Μονῆς ὑπάρχουσιν εἰκοσιδύο Κελλία, ἧτοι ἐξαρτήματα τῆς Μονῆς μὲ τὰ ὑποστατικά των, ἐν δὲ ταῖς Καρυαῖς ἄλλα τέσσαρα, ἧτοι ἐν ὅλῳ εἴκοσι καὶ ἑξ.

² Ἀκριβῶς 1600 πήχεων τεκτονικῶν.

³ Ἀκριβῶς 18,000 πήχεων.

Προχωρῶν δὲ περαιτέρω διὰ λοξο-διαδρόμου,
 Ὑποκάτωθεν τοῦ Πύργου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου,
 Ἀπαντᾷ καὶ τρίτην Πύλιν, καὶ ἐμβαίνει εἰς τὸ Σεμνεῖον¹,
 Εἰς τὸ μέγιστον κι' ὠραῖον καὶ κλεινὸν Βατο-πεδῖον.
 Πρὸς τὰ δεξιὰ δὲ βλέπει παρευθὺς Ναὸν ἀρχαῖον.
 Εἶναι τῆς ἁγίας Ζώνης· ἔχει Νάρθηκα ὠραῖον.
 Ἐκ τοῦ Ἱεροῦ δὲ τούτου ὕδωρ διαυγὲς ἐκρέει,
 Καὶ κρουνὸς ἐξ ὀρειχάλκου νᾶμα καθαρὸν προχέει,
 Περαιτέρω δὲ ὑπάρχει κομψὴ κρήνη μαρμαρίνη,
 Ἡ νεόδμυτος, καὶ ἥτις τρεῖς κρουνοὺς λαμπροὺς προτείνει².

¹ Ἡ εἴσοδος τῆς Μονῆς Βατοπεδίου εἰς τὸν τὸ πρῶτον ἤδη εἰσερχόμενον παρουσιάζει τι τὸ ἐκτάκτως μεγαλοπρεπὲς καὶ παρεμφερὲς πρὸς εἴσοδον τοῦτ' αὐτὸ ἀρχαίου κτιρίου.

² Ἡ κρήνη αὕτη ἐκαλλιτεχνήθη τὸ παρελθὸν ἔτος 1890 ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος Πέτρου Μυλλέρου· καταχωρίζομεν δὲ ὧδε τὸ ἐπίγραμμα, ὅπερ ἐποιήσαμεν δι' αὐτήν, καὶ τὸ ὁποῖον χαραχθὲν ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς ἐτέθη ἐπὶ τῆς δυσμικῆς πλευρᾶς τῆς αὐτῆς κρήνης, ἔχον οὕτω·

Τρίκρουντος κρήνη ἥδε προχέει νᾶμα,
 Ὑδωρ ἄφθογον, γλυκύ, ὡς νέκταρ θεῖον·
 Ὅπερ μετωχέτευσεν ἄδραϊς δαπάναις
 Ἡ Σεβασμία Μονὴ Βατοπεδίου
 Ἀπ' ὄρους κατασκίου Ἱερᾶς Σκήτης
 Δημητρίου μάρτυρος, ἐνθ' ἀναβλύζει
 Πληθὺς ὑδάτων διαυγῶν, ἀειρρόων,
 Ἄ ἐντέχνως ἤθροισε Πέτρος Μυλλέρος,
 Καλλιτεχνήσας πάγκαλον Κασταλίαν,
 Ἀφ' ἧς ἄριστον ἀρνύμεθα ὕδωρ.
 Οὕτω δὲ πόθος παλαιὸς ἐκπληροῦται
 Βατοπεδίου σεβαστῶν οἰκητόρων.
 Ἐπαινος πρέπει ἰδρυταῖς Προεστῶσιν,
 Ὡς ἡ μνήμη ἄληστος πάντα τὸν χρόνον.

† Ἐν ἔτει σωτηρίῳ α'ωΨ' (1890). Μηνὸς Ὀκτωβρίου ἀρχομένου.

Ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς κρήνης ἐτέθη ἕτερον ἐπίγραμμα ἡρωελεγεῖον, χαραχθὲν καὶ αὐτὸ ὡσαύτως ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, ὅπερ ἐφιλοπόνησεν ὁ εὐπαίδευτος νέος ὁσιολογιώτατος κύριος Ἰάσων μοναχὸς Βατοπεδινός, γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἔχον ὧδε:

Πρὸς ἀριστερὰν δὲ βλέπει τὴν οἰκοδομὴν ὠρείου ¹.
 Ὑποκάτωθεν δὲ τούτου ληνοὺς μεθ' ὑποληνίου.
 Παραπλεύρως τοῦ ὠρείου βλέπει τὸ Οἶνοδοχεῖον,
 Πρὸς βορρᾶν δ' ἀπέναντί του κεῖται Ἰχθυοδοχεῖον.
 Ὑπεράνωθεν δὲ τούτου εἶναι τὸ Ξενοδοχεῖον ²
 Μὲ δωμάτια ὠραῖα, κάλλιστα ἐξεργασμένα,
 Ὅπου δέχονται τοὺς πάντας, ἄριστα νύτρεπισμένα.
 Ἀντικρὺ δὲ τούτου πάλιν κάτω, τὸ Τραπεζαρεῖον,
 Ὡραιότατον καὶ μέγα, σταυροθολικόν, καὶ ἔχον
 Ἀριθμὸν τριανταδύο τραπεζίων ἐξαιρέτων.
 Ταῦτα δ' ἐκ λευκοῦ μαρμάρου εἶναι κατεσκευασμένα,
 Ἀντικρύζοντα ἀλλήλοις, ἄριστα πεποιημένα.
 Ἐχει τράπεζαν προσέτι ἡγουμενικὴν, καλλίστην,
 Ἀριστα ἐξεργασμένην ἐκ μαρμάρου, καὶ μεγίστην ³.

Εὔτε βαθυρρεῖται ποταμοὶ καὶ φρεῖατα πολλὰ
 Ἐν πηγαῖσιν ἔων δύσκολον, ἅτ' οὐλόμενον
 Αὐχμὸν δειδιότες, τὸν Παμμεδέων κατὰ γαῖαν
 Δῶκε, χολωσάμενός περ κακότησι βροτῶν.
 Τόφρα δ' ἄρ' Ἰρὸν Βατοπέδιον, εὖχος μέγα Λαυρῶν,
 Ἀδραῖσιν δαπάναις ἡδύποτον τόδ' ὕδωρ
 Νέρθε λόφον πολυπίδακος ἡγαθέης ἐκ Σκήτης,
 Τῆς περ ἀεθλοφόρος Δημέτριος κρατέει,
 Ὅδε σιδηρείοις ὀχετεύσατ' ἀγωγοῖς πολλοῖς,
 Τοὺς Πέτρος Μυλέρος τηλόθεν, ἐξ ἀπίης
 Γαίης, ὧδε ἐνείκεν, ἰδύνῃσι πρᾶπίδεσσιν
 Εἴτ' ἀλλήλοις τὼς ἡρόμοσατ', ὥστε μέγαν
 Καὶ πολυδιμήντα ἶον ποιήσατ' ἀγωγόν,
 Ἀέραν στόμ' ὅον τριχθὰ διαιρεθὲν οἶ,
 Ἐκχεῖ ὕδωρ ἀγλαὸν Κρήνης τῆς δ' εὐδμήτοιο
 Εὐεργοῖο Μοῦνης αἰνέον οὐνομ' αἰεί.

ΧΙΗΗΗΗΔΔΔΔΔ

¹ Ἦτοι σιτοφυλακίου.

² Τὸ κοινῶς λεγόμενον Ἀρχονταρίχιον.

³ Ἀπὸ τῆς Ἠγουμενικῆς ταύτης Τραπεζῆς βλέπων τις πρὸς τὰ ἔξω, ὁρᾷ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν τοῦ μεγάλου Ναοῦ ἀντικρύζουσιν ἀκριβῶς πρὸς αὐτήν, ἐπειδὴ αἱ μεγάλαι Πύλαι τοῦ Τραπεζαρείου καὶ τοῦ Ναοῦ εἶναι ἰδρυμέναι κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν.

Κάλλισται δὲ ζωγραφίαι τὰ ἐντὸς περικοσμοῦσι
 Τοῦ Τραπεζαρείου τούτου, καὶ τὰ ὄμματα πληροῦσι
 Τέρψεως καὶ θυμηδίας τῶν Προσκυνητῶν, ὅσakis
 Ἔρχονται νὰ προσκυνήσουν, ὅπερ γίνεται συχνάκις.
 Ἐξω τοῦ Τραπεζαρείου τέσσαρες κρουνοὶ ὑδάτων
 ῥέουσιν ἀκαταπαύστως πλῆθος ἄφθονον ναμάτων.
 Παραπλεύρως αὐτοῦ κεῖται μέγα Ἐλαιοδοχεῖον.
 Εἰς τὰ ὀπισθεν δὲ τούτου κεῖται τ' Ἀλευροδοχεῖον.
 Πλησιέστατα δὲ τούτου τὸ κοινὸν Ἀρτοποιεῖον.
 Εἴτα δὲ τὸ Μαγειρεῖον, κι' ὀπισθεν τὸ Προσφορεῖον¹.
 Πλησιέστατα δ' ὑψοῦται παλαιὸν **Καμπαναρεῖον**².
 Ὑψηλότατον κι' ὠραῖον, μὲ τὸ σημαντροκρουστεῖον.
 Εἰσέλθωμεν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας³,
 Εἰκόνα δὲ τιμήσωμεν θαυματουργοῦ Μαρίας
 Βηματαρίσσης τῆς σεπτῆς Κυρίας Παντανάσσης,
 Προστάτιδος δὲ τῆς Μονῆς, τῆς ἐκκλησίας πάσης.

¹ Ὅπου κατασκευάζονται αἱ προσφοραί, ἥτοι οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως διὰ τὰς λειτουργίας.

² Τὸ Κωδωνοστάσιον τοῦτο, ὑψηλόν, στενὸν καὶ τετράγωνον, ἔχον ὕψος 35 πήχεων τεκτονικῶν, ὠκοδομήθη ἐν ἔτει 1427· φέρει δὲ ἐπὶ τῆς βορείου αὐτοῦ πλευρᾶς δίστιχον ἐπίγραμμα γεγραμμένον διὰ τούβλων· ἔχει δὲ οὕτω:

Κώδωνας ἄνω λαμπρὸν ἠχοῦντας φέρει,
 Πιστοὺς καλοῦντας πρὸς Θεοῦ ὑμνωδίαν.
 Ἔτους 566', Ἰνδικτιῶνος πέμπτης.

Πλησίον δὲ τοῦ Κωδωνοστασίου καὶ ἔξωθεν τοῦ μεγάλου Ναοῦ εἶναι ἐκτι-
 σμένη ἡ λεγομένη Φιάλη, κυκλοτερῆς, καὶ στηριζομένη ἐπὶ στυλίσκων μαρμα-
 ρίνων, κομψοτάτη δὲ καὶ ἐξωγραφημένη διὰ ζωηροτάτων ζωγραφιῶν· ἐν τῇ
 μέσῳ δὲ αὐτῆς πῖδαξ μαρμάρινος ἀναβλύζει ὕδωρ καθαρὸν, χεόμενον ἐν τῇ
 κυρίως λεγομένη Φιάλῃ, παρεμφερεῖ οὔσῃ πρὸς βαπτιστήριον, ἐν ᾗ ψάλλεται
 κατὰ μῆνα ἁγιασμός.

³ Ὁ μέγας οὗτος Ναός, ὅστις λέγεται καὶ Καθολικόν, σεμνυνόμενος ἐπ' ὀνό-
 ματι τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ, ιδρύθη πρὸ χιλίων καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν· εἶναι δὲ
 μολυβδοσκεπής, ἔχων 45 πήχεων μῆκος, 30 πήχεων πλάτος καὶ 28 πήχεων
 ὕψος μετὰ τοῦ θόλου. Μεταξὺ δὲ τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ προμνησθέντος Τραπεζα-
 ρείου, ἥτοι τῆς μεγάλης Τραπεζῆς, ἐκτείνεται μεγάλη αὐλὴ διὰ τετραγώνων
 πλακῶν ἐστρωμένη.

Ἀρχαιοτάτ' ἐστὶν εἰκὼν, ὅτε Μονὴ ἰδρύθῃ,
 Καὶ ὅτε τὸ θεμέλιον τοῦ Ἱεροῦ ἐκτίσθῃ ¹.
 Ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ Ναοῦ ἐπὶ τῆς πρώτης Πύλης
 Σώζεται τρίμορφος εἰκὼν ἐντὸς γραμμῆς καμπύλης,
 Ἀψιδωτῆς, ἥτις χρυσαῖς ψηφῖσι γεγραμμένη,
 Ἔστιν ἀξιοθέατος, λαμπρῶς κεκοσμημένη ².
 Προχωροῦντες δ' ἐνδωτέρῳ ἄλλῃν Πύλιν ἀπαντῶμεν
 Δαμπροτάτην καὶ ἀρχαίαν, καὶ ἐκεῖθεν καθορῶμεν
 Τὸν ναὸν ἐπὶ τεσσάρων κιόνων ἐστηριγμένον
 Ἀπὸ λίθου πορφυρίτου, καὶ λαμπρῶς κεκοσμημένον
 Μὲ ἀρχαίας ζωγραφίας Πανσελήνου τοῦ ζωγράφου,
 Καὶ λαμπρὰς ἀγιογραφίας τοῦ κλεινοῦ ἀγιογράφου ³.

¹ Διὰ τοῦτο καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη λέγεται *Κτιτόρισσα*. Βηματαρίσσα δὲ λέγεται, διότι εἶναι ἐντεθρονισμένη ἐν τῷ ἁγίῳ Βήματι τοῦ Ναοῦ, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω.

² Ἡ τρίμορφος αὕτη εἰκὼν παριστᾷ τρία πρόσωπα· τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῷ μέσῳ καθήμενον ἐπὶ ἑδρας, καὶ διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς χειρὸς εὐλογοῦντα, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς κρατοῦντα τὸ Εὐαγγέλιον· ἐκ δεξιῶν δὲ αὐτοῦ ἱσταμένην τὴν Παναγίαν καὶ ἐξ ἀριστερῶν τὸν τίμιον Πρόδρομον. Πέριξ δὲ τοῦ ἡμικυκλίου τῆς ἀψίδος ὑπάρχει διὰ χρυσῶν ψηφίδων γεγραμμένον τὸ ἐξῆς ἐννεάστιχον ἐπίγραμμα, ἔχον ὧδε :

*Τὰ πρὶν ἀκαλλῆ καὶ ῥνέντα τῷ χρόνῳ,
 Ψηφῖσι χρυσαῖς καὶ λαμπρῶς βεβαμμέναις,
 Φαιδρῶς τ' ἀγλαῶς κατεκοσμήθη λίαν,
 Σπουδῇ, πόρῳ τε καὶ πόθῳ διαπύρῳ
 Τοῦ Ποιμενάρχου τῆςδε τῆς Μονῆς, Λόγε,
 Ἰωαννικίου τε τοῦ τρισολβίου,
 ὧ καὶ παρέξοις σὴν βασιλείαν χάριν,
 Ταῖς ἰκεσίαις Παράγρου καὶ Προδρόμου.
 Ταῦτα μοναχὸς Σωφρόνιος νῦν λέγει.*

Κάτωθεν δὲ τῆς τριμόρφου ταύτης εἰκόνας ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς μεγάλης Πύλης ὑπάρχει ἐπίσης διὰ χρυσῶν ψηφίδων ἱστορημένη ἡ εἰκὼν τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ· ὁμοία αὐτῇ εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὑπάρχει καὶ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἄνωθεν τῶν κιονοκράνων τῶν μαρμαρίνων στηλῶν τῶν πρὸς τὸ ἅγιον Βῆμα. Ψηφιδωτὴ ὡσαύτως ἐστὶ καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἡ ἔξωθεν τοῦ Νάρθηκος ἱστορημένη καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἐφθαρμένη.

³ Ὁ ἀγιογράφος οὗτος Πανσέληνος ἐζωγράφησε κατὰ πρῶτον ὁλόκληρον τὸν

Ἔχει δὲ σταυροῦ τὸ σχῆμα ὁ Ναός κι' ὠραῖον θόλον,
Εἰκονίζοντα τὸν μέγαν, τὸν οὐράνιον τὸν Πόλον.
Καὶ εἰκόνας δ' ἔχει ἀρχαίας μὲ ψηφίδας γεγραμμένας
Καὶ μ' ἐνδύματ' ἐξ ἀργύρου κάλλιστα κεκοσμημένας¹.
Καὶ κειμήλια ὠραῖα τεχνητῶς πεποικιλμένα,
Κι' ἀντικείμεν' ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ τεχνουργημένα
Ἡ εἰκὼν Βηματαρίσσης ἐν τῷ Βήματι ὑπάρχει
Ἐπὶ θρόνου ἰδρυμένη καὶ τῶν ἄλλων προεξάρχει².

Ναόν, ὡς καὶ τὸν Ναὸν τοῦ Πρωτάτου ἐν Καρυαῖς· μετὰ παρέλευσιν δὲ τινῶν αἰώνων ἐδέησεν ἵνα ἀνιστορηθῇ ὁ Ναός, ὅστις καὶ ἀνιστορήθη ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου ἐν ἔτει ,σ'ωκ', Ἰνδικτιῶνος δεκάτης, ἥτοι τῷ 1312 μετὰ Χριστόν· καίπερ δὲ ἀνιστορηθεὶς τότε ὁ Ναός, διασώζει μέχρι σήμερον πολλὰς τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ θαυμαστοῦ ἐκείνου ἀγιογράφου.

¹ Εἰκόνες ἔχουσαι ἐνδύματα ἐξ ἀργύρου εἰσὶν αἱ ἐξῆς: Ἡ Ἀντιφωνήτρια, ἡ Ἐσφαγμένη καὶ ἡ Παραμυθία, ἱστορημέναι καὶ αἱ τρεῖς ἐν τοιχογραφίᾳ. Εἰκόνες δὲ ἔχουσαι ἐνδύματα ἀργυροκεχρυσωμένα εἰσὶν αἱ ἐν τῷ τέμπλῳ τοῦ Ναοῦ, ἥτοι ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ τῆς Παναγίας, ὡς καὶ ἡ τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ καὶ τῆς Παρθένου Μαρίας, αἱ τὸν Εὐαγγελισμόν παριστῶσαι.

² Ἡ εἰκὼν αὕτη ἐστὶν ἀργυροχρυσότευκτος, τὸ δὲ πλαίσιον αὐτῆς ἐκ χρυσοῦ ἀπέφθου ἐστὶν ἀριστουργήμα χρυσοχοϊκῆς τέχνης. Ὁ θρόνος αὐτῆς ἐστὶν ἐκ γρανίτου ὑπομέλανος στιλπνοτάτου τοῦ ὄρους Ἄθω, ὡς καὶ τὸ Κουβούκλιον τῆς ἁγίας Τραπεζῆς. Τὸ δάπεδον τοῦ ἁγίου Βήματος καὶ ὀλοκλήρου τοῦ Ναοῦ ἐστὶν ἐστρωμένον διὰ πλακῶν ἐκ γρανίτου πορφυρῶν στιλπνοτάτων. Ἐν τῷ ἁγίῳ Βήματι ὑπάρχουσι διάφορα κειμήλια, ὧν ἀξιολογώτερά εἰσι τὰ ἐξῆς: Ἡ Τιμία Ζώνη τῆς Θεοτόκου ἐν δυσὶ κιβωτίοις ἀργυροχρυσοτεύκτοις ἀρίστης κατασκευῆς· τὸ ἅγιον Ποτήριον τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ Δεσπότη Κατακουζηνοῦ τοῦ Παλαιολόγου, κατεσκευασμένον ἐξ ἰάσπιδος, λίθου πολυτιμοτάτου, καὶ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, περίξ τῆς κωνοειδοῦς βάσεως τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἀνάγλυφον τὸ μονόγραμμα τοῦ Αὐτοκράτορος τούτου, καὶ εἰκονίσματα ἀνάγλυφα τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, ὡς καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου· τρεῖς μικραὶ εἰκόνες, ἥτοι ἡ σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἁγία Ἄννα φέρουσα ἐν ἀγκάλαις τὴν Θεοτόκον ὡς βρέφος ἐσπαργανωμένον, καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, αἵτινές εἰσιν ἱστορημέναι διὰ ψηφίδων λεπτοτάτων, λεπτοτέρων καὶ τοῦ σησάμου, ἀριστουργήματα τέχνης ἀμίμητα. Ὡσαύτως καὶ αἱ δύο μικραὶ εἰκόνες τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας, αἱ λεγόμεναι νινία, παριστῶσαι ἡ μὲν μία τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εὐλογοῦντα, ἡ δὲ ἑτέρα τὴν Παναγίαν κρατοῦσαν ἐν ἀγκάλαις τὸ βρέφος· ἀμφότεραι δὲ αἱ εἰκόνες αὐταὶ εἰσιν ἀρχαιόταται, ἀναφερόμεναι εἰς τοὺς χρόνους τῆς εἰκονομαχίας. Ἐπὶ δὲ τοῦ πλαισίου τῶν εἰκονισμάτων τούτων, ἐφθαρμένου ὄντος, ὑπάρχει τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα:

Ἐμπροσθεν δὲ τῆς εἰκόνης λαμπὰς πάντοτ' ἀνημμένη
Καίει νύκτα καὶ ἡμέραν, σῶα διατηρουμένη¹.
Κ' ἐν τῷ Νάρθηκι ὑπάρχουν κάλλιστα τοιχογραφίαι
Τεχνικῶς ἱστορημένοι, ὡς καὶ ἀγιογραφίαι.
Παραπλεύρως τοῦ κτιρίου τοῦ Ναοῦ ναῖσκοι δύο,
Δημητρίου Μυροβλήτου, Νικολάου τῶν ἁγίων².

*Βεβαία ἐλπίς ἠπορημένων, Κόρη,
Σκέπη γενοῦ μοι καὶ ψυχῆς σωτηρία.
Οἶδά σε καὶ γὰρ ὀρφανῶν τε καὶ ξένων
Τὸν βόρβορον πλύνουσα τῶν ἁμαρτάδων.
Φιλανθρωπινὴ Ἄννα ταῦτά σοι κράζει.
Δέησις τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ Ἄννης
Παλαιολογίνης Κατακουζηνῆς,
Δῶρον τῆς Φιλανθρωπινῆς.*

Ἐντὸς τοῦ Καθολικοῦ ὑπάρχουσι πολλαὶ καὶ διάφοροι εἰκόνες ἀξιόλογοι με-
ταξὺ δ' αὐτῶν διαπρέπει ἀρχαία εἰκὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ
Παύλου, δῶρον Ἀνδρονίκου Εὐσεβοῦς Δεσπότη τοῦ Παλαιολόγου.

¹ Ἐμπροσθεν τῆς εἰκόνης ταύτης ἵσταται ἀρχαία λαμπάς, ἐπὶ τῆς ὁποίας
τίθεται πάντοτε κηρίον καὶ ὕσκα ἀντὶ φωτυλίου, ἵνα καίῃ διηνεκῶς, διατηρῇ-
ται δὲ καὶ ἡ λαμπάς.

² Ἐντὸς τοῦ ναΐσκου τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὑπάρχει ἐπὶ ἑδρας τεθειμένον τὸ
ἀντίτυπον τῆς Βηματαρίσσης ζωγραφηθὲν ἐν ἔτει 1856· ὑπὸ τὸ ἀντίτυπον δὲ
τοῦτό ἐστι γεγραμμένον ἐπίγραμμα, ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Δωροθέου
Εὐελπίδου Ἀρχιμανδρίτου Βατοπεδινοῦ, Μητροπολίτου Κορυτσᾶς ὕστερον χρη-
ματίσαντος. Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο, ὡς ἀναφερόμενον εἰς τὴν Βηματάρισσαν,
καταχωρίζομεν ἑνταῦθα, ἔχον ὧδε :

*Ἐφ' ὑδάτων ἰδρυμένος ἦν ὁ θρόνος Σου, Κυρία !
Λαμπαδοφεγγής, καὶ ὅλος ἐν λαμπρότητι τελεία¹).*

¹) Ἐννοεῖ ἑνταῦθα ἐκεῖνο, ὅπερ ἀναφέρει ἡ εὐσεβὴς παράδοσις, ὅτι ἡ εἰκὼν τῆς
Βηματαρίσσης μετὰ τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ τῆς λαμπάδος, ἀνημμένης οὖσης,
περὶ ἧς ἀνωτέρω ἐποιησάμεθα λόγον, διέμεινεν ἐν τῷ φρέατι τοῦ ἁγίου Βήματος
ἐπὶ πολλὰ ἔτη· μεθ' ἧ κατὰ θεϊαν πρόνοιαν ἀνευρεθεῖσα ἡ εἰκὼν μετὰ τοῦ Σταυ-
ροῦ καὶ τῆς λαμπάδος, ἐτέθη εἰς τὸν πρότερον αὐτῆς θρόνον, ἥτοι ἐκεῖ ἔνθα ὑπάρ-
χει μέχρι σήμερον. Ὅρα ἱστορίαν τῆς εἰκόνης ταύτης ἐν τῇ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ
«Ἀνωτέρα ἐπισκίασις ἐπὶ τοῦ Ἀθω» σελ. 15-16. Ὁμοίως ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ
ἀναφέρονται καὶ αἱ ἱστορίαι τῶν λοιπῶν μεγάλων εἰκόνων τῆς Παναγίας, ἥτοι
τῆς Ἀντιφωνητρίας, τῆς Ἐσφαγμένης, τῆς Παραμυθίας καὶ τῆς ἐν τῷ Δοχείῳ
ὑπαρχούσης Ἐλαιοβρύτιδος, περὶ ὧν ὅρα ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ἀπὸ σελ. 19 μέχρι 30.

Νέα κλίμαξ μαρμαρίνη ἀπὸ τοῦ Ναοῦ ἀνάγει
 Σ' τὸ Συνοδικὸν τοὺς πάντας καὶ εἰς τὸν Ναὸν κατάγει.
 Τὸ Συνοδικὸν δὲ τοῦτο εἶναι ὡς Ἑγουμενεῖον,
 Ἐκεῖ πάντα ἐκτελοῦνται, ἐκεῖ δὲ καὶ τὸ Γραφεῖον ¹.
 Ἐντεῦθεν ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην,
 Τὴν ἐντὸς τοῦ Πύργου οὔσαν, τῆς σοφίας ἀποθήκην ².
 Ἐκεῖ ἔχομεν βιβλία διαφόρων συγγραμμάτων,
 Καὶ μεμβράνας δὲ ἀρχαίων καὶ σπανίων χειρογράφων.
 Ἐκεῖ ὑπάρχουσι βιβλία πρὸ αἰώνων τυπωμένα
 Τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ἐν Εὐρώπ' ἐκδεδομένα.
 Μεταβῶμεν δὲ ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον
 Τὸ μὲ τρεῖς πλευρὰς ἔκτισμένον, ἰδῶμεν τὸ Φαρμακεῖον.
 Ἐν αὐτῷ αἱ κλῖναι πᾶσαι καλῶς εἶν' νῦτρεπισμέναι,
 Καθαραὶ καὶ ὅλως νέαι, κάλλιστα ἐπιπλωμένα.
 Περιποίησης ὑπάρχει εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ἀρίστη,
 Καὶ καθαριότης ἄκρα, κ' ἐπιμέλεια μεγίστη.
 Ἀσθενείας τῶν Πατέρων καὶ παμπόλλων ἄλλων ξένων
 Ἰατρὸς πεπειραμένος θεραπεύει διαμένων ³.

*Ὅτε πένθιμοι ἡμέραι κατεκάλυπτον τὴν θεάν
 Τῆς ἐπιφανοῦς Μονῆς Σου Βατοπέδον τὴν ὥραίαν.
 Ἄλλ' ἐπῆλθεν ἡ λαμπρότης μὲ τὸ πλήρωμα τῶν χρόνων
 Τῆς Μονῆς Σου, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν πρότερόν Σου θρόνον,
 Ἴνα ταύτην διῴθνης εὐλογοῦσα ἐν τοσούτῳ
 Ἀπαρτας τοὺς προσκυνοῦντας τὸ ἀντίτυπόν Σου τοῦτο,
 Τὸ ζωγραφηθὲν δαπάνῃ Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου,
 Ὡς τὰς χάριτας παρέχοις πλούτου Σου τοῦ ἀειρρύτου.
 Τῷ αὐτῷ κατὰ μῆνα Ἰανουάριον.*

¹ Ἐκεῖ καθ' ἐκάστην συνέρχονται οἱ Ἐπίτροποι πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων τῆς Μονῆς· ἐκεῖ δὲ τῆς ἐβδομάδος συνεδριάζουσι καὶ οἱ Προϊστάμενοι πρὸς συζήτησιν καὶ διεξαγωγὴν διαφόρων σπουδαίων ὑποθέσεων· καὶ ἐν γένει ἐδρεύει διαρκῶς ἡ ἀρχὴ τοῦ Μοναστηρίου.

² Τοῦ πρὸς τὴν βόρειον τῆς Μονῆς πλευρὰν κειμένου μεγάλου Πύργου. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ ὑπάρχει παρεκκλήσιον τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου· ἅπαντα δὲ τὰ ἐντὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς παρεκκλήσιά εἰσιν ἐν ὅλῳ 19, τὰ δὲ παρεκκλήσια τὰ ἐκτὸς αὐτῆς εἰσι 12.

³ Ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἡ Ἱερὰ τοῦ Βατοπεδίου Μονὴ διατηρεῖ ἰατροὺς ἐπιστήμονας πτυχιούχους καὶ πεπειραμένους.

Ἄς ἀνέλθωμεν κατόπιν καὶ εἰς τὸ Διδασκαλεῖον,
 Ὅπου λειτουργεῖ ἀπαύστως τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον.
 Ἐκεῖ σειρὰ διδάσκεται ἑλληνικῶν γραμμάτων,
 Γνώσεις τινὲς ἐγκύκλιοι τῶν ἄλλων μαθημάτων.
 Ὅλ' ἡ στιχουργία αὕτη εἶν' ἀπλῆ σκιαγραφία·
 Ἀπαιτεῖται δὲ ἐκάστου ἡ ἐνταῦθα παρουσία,
 Ἵνα ἴδῃ κ' ἐκτιμήσῃ τὴν Μονὴν Βατοπεδίου,
 Τ' ἄριστα ἀποκομίζων ἀπὸ τοῦ κλεινοῦ Σεμνεῖου.

Παρελείφθη νᾶ σημειωθῇ ἀνωτέρω, ὅτι ἐκτὸς τῆς διαληφθείσης ἀρχαίας εἰκόνης τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου τῆς οὐ-
 σης ἐν τῷ Καθολικῷ, διαπρέπουσιν ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Καθολικῷ καὶ
 δύο μεγάλαι ἀρχαῖαι εἰκόνες, ληφθεῖσαι πρό τινων αἰώνων ἐκ τοῦ ἐν
 Θεσσαλονίκη ἱεροῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας, ὧν ἡ μὲν ἀπεικονίζει τὴν
 φιλοξενίαν τοῦ Ἀβραάμ, ἡ δὲ τὴν Θεοτόκον κρατοῦσαν ἐν ἀγκάλαις
 τὸ βρέφος. Τὰ πλαίσια δὲ τῶν εἰκόνων τούτων καὶ λοιπὰ κοσμήμα-
 τὰ εἰσι καλλιτεχνημένα ἐκ λεπτοτάτου σύρματος ἀργυροχρυσοτεύ-
 κτου, ἀμίμητα ὄντως ἀριστουργήματα καλλιτεχνίας.

Ἐκ τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων ἐμμέτρων ποιημάτων, ἅτινα ἐφιλο-
 πόνησε διὰ τὰς εἰκόνας τῆς Ἐσφαγμένης καὶ Παραμυθίας ὁ κατὰ τὸν
 ΙΣ' αἰῶνα ἀκμάσας ἐλλόγιμος Ἱεροδιάκονος Συνέσιος ὁ Βατοπεδινός,
 καταχωρίζομεν ὧδε πέντε ποιήματα, ὧν τὰ μὲν δύο πρῶτα διὰ τὴν
 Ἐσφαγμένην, τὰ δὲ λοιπὰ τρία διὰ τὴν Παραμυθίαν μετὰ τῶν πα-
 λαιῶν ἐξηγήσεων αὐτῶν.

Ποίημα Ἡρωελεγεῖον.

Ἥ ῥά γε Παμβασίλεια, ἀλάστωρ Παρθενομῆτορ,
 Ἐμπλεε ἀγλαΐης, ἦκετο ὀκρυόεις
 Σεῖο, ἐπὶ γνάθοιο τυπώματος ἀθανάτοιο,
 Φάσγανον ἀτρεκέως κάμμορε δυσμορίας.
 Νήπιε! τίς σε θεὰ δὴ Ἐριννὺς μάστιγι βάλλε;
 Φεῦ σοι ἀτασθαλίας ἔκγον' ἐπιβολίης.

Βεβαίως, Παμβασίλισσα θεοχαριτωμένη,
Γεμάτη ἀπὸ εὐμορφιᾶν καὶ πανευλογημένη,
Ἐλθὼν ἐχθρὸς ὁ τολμηρὸς, τραχύτατος Διάκος,
Τὸ θεῖόν σου ἐκτύπωμα ἐκτύπησε παγκάκως,
Μὲ μάχαιραν ὁ δείλαιος ἀθάνατον εἰκόνα.
Τί ἔκαμες, κακόμοιρε ; βαθαὶ εἰς τὸν αἰῶνα !
Τίς ἀνερᾶϊδα ζωτικὴ ἀπὸ τὸν ἄδην βγῆκε.
Σ' ἐκτύπησε μὲ μᾶστιγα κι' ἀνόητον σ' ἀφῆκε ;
Ἀλλοίμονον 'ς τὴν τόλμην σου καὶ κακοροϊζικιάν σου,
Κ' εἰς τὴν ἀνοησίαν σου καὶ ἀναπροκοπιάν σου.

Ἔτερον δακτυλικὸν τετράμετρον εἰς δισύλλαβον.

Ἄδυμελές χαρίεσσα ἀηδοῖ,
Παρθενικὴ πολύτερπε χελιδοῖ,
Αἰγλήεσσα θέσκελε Κούρη,
Ἀγλαοποίκιλον ἐρατὸν ἄνθος,
Χρυσόρεθρον πολυήρατον ἄνθος,
Κλῦθι ἐμεῖό γε ἀράν τε δεδέχθαι,
Κλῦθι, ἐμόν κε ἄημα σαῶσαι,
Δέξαι ταῦτ' ἂν ἐφύμνια, πρόφρων,
Οὐ γὰρ ἐπάξια ἄσματα μέλψω.
Ἐχρῆν μὲν τοί γε κρείσσονα οἴσειν,
Γουνάσομ' ἐκ δολιχῶν ζοφοέντων,
Ταρταρίων σκοτόεντος χώρου,
Κάμέ γε ῥύσειας, Θεομῆτορ,
Κ' ἄξειας πρὸς ἀμύμονα χῶρον.

Χαριτωμένον καὶ γλυκὺ μελίρρητον ἀηδόνι,
Παρθενικὸν πανεύλαλον καλὸν μου χελιδόνι,
Κόρη θεοχαρίτωτε, τὸ ἄνθος τὸ εὐῶδες,
Τὴν προσευχήν μου ἄκουσον μὲ τοὺς γυρμένους πόδας.

Ἄρμόδια ἐγκώμια δὲν ξεύρω νὰ λαλήσω,
 Πλὴν κλίνω μου τὰ γόνατα νὰ σὲ ἐκλιπαρήσω,
 Νὰ μ' ἐλαφρώσης, Μαριάμ, ἁμαρτιῶν τοῦ βάρους,
 Καὶ νὰ μὲ σώσης, Ἄχραντε, τοῦ σκοτεινοῦ ταρτάρου,
 Νὰ ἀνεβάσης δοῦλόν σου εἰς τόπον τὸν δροσάτον,
 Εἰς οὐρανὸν ἐμπύρινον κι' ἀπὸ χαραῖς γεμάτον.

Τὰ ἐξῆς τρία ποιήματα τοῦ αὐτοῦ Συνεσίου ἀναφέρονται, ὡς ἀνω-
 τέρω εἴπομεν, εἰς τὴν Παραμυθίαν.

Στίχοι Ἰαμβικοί, ὧν οἱ μὲν τρίμετροι ἀκατάληκτοι καὶ καταληκτικοί,
 οἱ δὲ δίμετροι ἀκατάληκτοι καὶ ἡμιῖαμβοι.

Πάνδωρε Κούρη, λαμπροδωδεκάστερε,
 Ἄχραντον ἄνθος, μοῦσα κάλλους παρθένων,
 Γέρας πόλου, γῆς, ἀγλαὸν θεώρημα,
 Ἄράν τ' ἐμεῖο κλῦθ' ἐν ἁρωγὴν,
 ὦ μῆτερ Ἀγνή, σοῖς δίδευ δμώεσσι.
 Κόσμοιο ἔλκε τέρψεως,
 Κ' Ἐδὲμ πόλοιο τεύξεαν.
 Σὸν προσκυνῆσαι χρῶτα
 Νέμοις δ' ἐκεῖσε θεῖον.

ὦ Κόρη, ἡ ὁποία χαρίζεις εἰς ὅλους καὶ ἔχεις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
 σου δώδεκα λαμπροὺς ἀστέρας, τὸ καθαρὸν ἄνθος, τὸ ἄσμα τῆς ὠραιό-
 τητος τῶν παρθένων, τὸ βραβεῖον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ
 λαμπρὸν θεώρημα· ἄκουσον τῆς ἐμῆς δεήσεως· τὴν σὴν βοήθειαν, ὦ
 μῆτερ Ἀγνή, δίδου τοῖς δούλοις σου· ἀπομάκρυνον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν
 ἡδονῶν τοῦ κόσμου, καὶ εἴθε νὰ ἐπιτύχῃ τῆς οὐρανίου τρυφῆς· εἴθε
 νὰ δωρήσης εἰς ἡμᾶς νὰ προσκυνήσωμεν ἐκεῖ ἐν οὐρανῷ τὸ σὸν θεῖον
 σῶμα.

Κατὰ τὰς Πτέρυγας Συμμίου τοῦ Ῥοδίου.

Ἀδετε, ὦ χριστοσεβεῖς λαός, ᾄδιδ' ᾄσμασι Κούρην
 [Παραμυθίν γε,
 Τὴν πάλ' ἐβρόντησε χορὸς θεοπρόπων, Ἀθλοφόρων
 [Μαθητῶν·
 μέλπε τῇ αὐδᾶν Γαβριήλ· χαῖρε χαρᾶς ἔγερσις,
 Χαῖρε Θεοῦ ἔλξις ἀνὰ βροτοῖσιν,
 ἀνίκ' ἔκραιν' ἀνάγκα·
 ἐφ' ᾧ πᾶς
 ὁ αἰὼν
 εὐπλεκέεσιν ὕμνων
 Στέμμασί σε στέψει Ἀνασσ' ἄχραντε.
 Καὶ ὁ Ἀθως θαύμασιν ἐοῖς, σαλπίζει στομάτεσσιν
 Ἑκατόν, ἰδ' ὕψει ὅτι νικᾶται· ἔει γὰρ κλέος ἦττα κείνου.
 Ἑσθλά κε δόνη Παραμυθίη Ἀγνή, χρηστὰ κατ' ἄμφω,
 [Μοναχῶν ὁ κόσμος.

Ψάλλετε, ὦ χριστοσεβεῖς λαός, ψάλλε μὲ ᾄσματα τὴν Κόρην
 Παραμυθίαν, τὴν ὁποίαν πάλαι ἐκήρυξε χορὸς Προφητῶν, Μαρτύρων,
 Ἀποστόλων· ψάλλε εἰς αὐτὴν τὴν φωνὴν τοῦ Γαβριήλ· χαῖρε ἡ ἔγερ-
 σις τῆς χαρᾶς· χαῖρε ἡ προσέγγισις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους,
 ὅποτε ἐβασίλευεν ἡ ἀνάγκη· διὰ τὸ ὅποιον ὅλος ὁ αἰὼν θέλει σε στε-
 φανώσῃ μὲ καλῶς πεπλεγμένους στεφάνους ὕμνων, Βασίλισσα Ἀ-
 χραντε. Καὶ ὁ Ἀθως διὰ τὰ ἰδικὰ Σου θαύματα θέλει κηρύξει ὡς
 διὰ σάλπιγκος μὲ ἑκατόν στόματα, ὅτι νικᾶται κατὰ τὸ ὕψος· διότι
 σὺ ὑπάρχεις ἡ δόξα καὶ ἡ νίκη ἐκείνου τοῦ Ἀθω. Εἴθε δὲ ἡ Ἀγνή
 Παραμυθία νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς ἀγαθὰ πράγματα, καλὰ καὶ κατὰ τὸ
 σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία εἶναι ὁ στολισμὸς τῶν Μοναχῶν.

Κατὰ τὸν Βωμὸν Δωσιάδου τοῦ Ῥοδίου.

Δεῦρο πτάσον μοι ψυχὰ
ἀνακτόροισιν ἀγνᾶς
ἄφραστον οὔσι δὴ περὶ τρισσὸν φῶς
κάμπτουσα κλεινᾷ Παραμυθία γόνυ
ἄρχευ τε οἴμων, ὦ φανωτάτη,
πάγχρυσε Κόρη, αὔρα ἠδίστη.
κόσμοιο ἀλκά, τεῖχος,
πιστῶν παραμύθιον·
τεὰ προσκυνεῖ σε ποίμνη
καὶ λίσσεται ἔνθερμα,
ὄφρ' εὖ σκέπης ἄτρωτον,
αἶρης τε νεῦρα τῆςδε,
Χριστόν τε ἰλάσκοιο,
γόνον σέθεν κράτιστον,
ὦ δόξα, ἡνίκ' ἄγε ἄστρα
πόλον τε φῶς καὶ γᾶς ἅπαντα
τόνδ', ὦ Ἀχραντε, λίσσεται ἡμᾶς σαῶσαι
θεοὶ Θεῷ ὥς ἐγχορεύσωμεν δ' ἀνακτι.

Ἐλθέ, ὦ ψυχὴ μου, καὶ πέτασον εἰς τὰ βασίλεια τῆς ἀγνῆς Παραμυθίας, τὰ ὅποια εἶναι εἰς τὸ ἀνερμήνευτον τριλαμπὲς φῶς τῆς θεότητος· καὶ ἀφ' οὗ προσκυνήσης τὴν ἑνδοξὸν Παραμυθίαν, ποιεῖ ἀρχὴν τοιούτων προοιμιακῶν παρακλήσεων· ὦ λαμπροτάτη, πάγχρυσε Κόρη, πνοὴ γλυκυτάτη, ἡ δύναμις καὶ τὸ στήριγμα τοῦ κόσμου καὶ ἡ παρηγορία τῶν πιστῶν· ἡ ποίμνη σου σὲ προσκυνεῖ καὶ παρακαλεῖ σε θερμῶς, ἵνα διαφυλάττης αὐτὴν ἀνεπηρέαστον καὶ νὰ ὑψόνῃς τὴν δύναμιν αὐτῆς, καὶ εἴθε νὰ ἐξιλεώσης ὑπὲρ ἡμῶν τὸν Χριστόν, τὸν κάλλιστον υἱόν σου, εἰς τὸν ὅποῖον ἔστω δόξα, ὅτ' ἐδημιούργησε τὸν οὐρανόν, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, τὰ ἄστρα, καὶ ὅλα τὰ πράγματα τῆς γῆς. Τοῦτον τὸν υἱόν σου, ὦ Ἀχραντε, παρακάλει διὰ νὰ μᾶς σώσῃ, ἵνα γενόμενοι θεοὶ κατὰ χάριν, χορεύσωμεν εἰς τὸν βασιλέα Θεόν.

Κῆπος ἀνθιστάμενος κατὰ Χειμάρρου.

(Παρίσταται ὁ κῆπος ὁμιλῶν. Ποιημάτιον τοῦ αὐτοῦ Εὐγενίου).

Κεῖμαι ἐν τῇ παραλία τῆς Μονῆς Βατοπεδίου,
 Εἰς τὸ πλάγι τοῦ χειμάρρου τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου.
 Κάμνω πόλεμον πολλάκις μετὰ τούτου τοῦ χειμάρρου,
 Τοῦ ἀγρίου γείτονός μου τοῦ κακοῦ καὶ τρισβαρβάρου.
 Ὅστις ὤμοσε πλειστάκις παντελῶς νά μ' ἐξαφανίσῃ,
 Κ' ἐκ τῆς θέσεώς μου ταύτης ῥιζηδὸν νά μ' ἐξαλείψῃ.
 Τόσον δὲ κακοῦργος εἶναι, φθονερός, διεστραμμένος,
 Ὡστε τὰς καλὰς ἡμέρας μένει καταλυπημένος.
 Ὅτ' ὁ κόσμος ὅλος χαίρει διὰ τὴν καλοκαιρίαν,
 Τότε κάτισχνος καὶ μαῦρος οὗτος ἀπὸ τὴν κακίαν,
 Τὸν χειμῶνα περιμένει, ἵνα βρέξῃ, ὅπως σθύσῃ
 Τὴν λυσσώδη του μανίαν καὶ ἰσχύσῃ νά μὲ πνίξῃ.
 Ἔρχεται ἡ εὐλογία τοῦ Κυρίου τῶν ὑδάτων,
 Καὶ αὐτὸς βεβακχευμένος ἀπὸ τῶν πολλῶν ῥευμάτων,
 Κατ' ἐμοῦ ὀρμᾷ ὡς λέων, σκοπὸν ἔχων νά μὲ πνίξῃ,
 Ἐπιφέρων πέτρας, ξύλα, μὲ σκοπὸν νά μ' ἐξαλείψῃ.
 Δένδρα πρόρριζα ἀρπάζει καὶ μακραίωνα πλατάνους,
 Καὶ ἀγρούς τε καὶ ἀμπέλους καὶ τὰς δρυὲς μὲ τὰς βαλάνους.
 Τότ' ὡς ἄλλος Ἑκατόγχειρ κατ' ἐμοῦ τοῦ ἀδυνάτου
 Ἐπιπίπτει πολεμῶν με μ' ὅλ' αὐτὰ τὰ ἄρματα του.
 Κατακλύζων δέ με τότε πανταχόθεν μὲ τὸ ῥεῦμα,
 Φοβερίζει καὶ βρυχᾷται καὶ ταράττει μου τὸ πνεῦμα.
 Ἐγὼ τότε πλήρης τόλμης, ἅμα δὲ καὶ θαρραλέος,
 Ἀντικρούω τὸν ἐχθρόν μου μὲ τὰ ὅπλα μου γενναίως.
 Ὅπλα ἔχω τοὺς πασσάλους τοὺς τριγύρω μου πηγμένους,
 Πυροβόλα τοὺς πλατάνους τοὺς ἐκεῖ πεφυτευμένους.
 Ἰσχυρὰν δ' ἀσπίδα ἔχω τὸ σκληρὸν τῆς γῆς μου χῶμα,
 Καὶ ὡς περικεφαλαίαν τῶν λευκῶν πετρῶν τὸ στρώμα.
 Ἐχω θώρακα τὸν φράκτην, μάστιγας τὰς λυγαρίας,
 Δι' ὧν δέρω τὸν ἐχθρόν μου τὸν ἐργάτην ἀνομίας.

Οὔτος δὲ ὁ αἰμοδόρος ὁ τὰ πάντα ἐκριζόνων,
 Ὅ τὰ πάντα καταστρέφων καὶ τὰ πάντα ἐρημόνων,
 Ἄφ' οὗ ἴδῃ ὅτ' ἡττάται ὑπ' ἐμοῦ τοῦ ἀδυνάτου,
 Ἀπελπιστικῶς βρυχᾶται, ξαναπέρνει τ' ἄρματά του,
 Ἐπανερχεται ὡς Γίγας, μέγαν πόλεμον ἐγείρει,
 Κατακλύζει μὲ τὸ ὕδωρ καὶ μεγάλως φοβερίζει.
 Ἀλλ' ἐγὼ καὶ πάλιν στέκων εἰς τὴν βάσιν μου ἐδραῖος,
 Πολεμῶ τὸν ἐχθρὸν τοῦτον μὲ τὰ ὅπλα μου γενναίως.
 Οὔτος δὲ ἀπνυδνημένος κ' ἐντελῶς ἀπηλπισμένος,
 Ῥίπτει κάτω τ' ἄρματά του καὶ μὲ προσκυνεῖ σκυμμένος.
 Καὶ σπονδὰς δέ μοι προσφέρει καὶ φιλίας καὶ εἰρήνης,
 Μοι ὑπόσχεται νὰ ζήσῃ τοῦ λοιποῦ μετὰ γαλήνης.
 Πρὸς βεβαίωσιν δὲ πάντων τούτων του τῶν λεγομένων,
 Μὲ ἀφίνει νὰ ὑδρεύωμ' ἐκ τοῦ βάθους τῶν πυθμένων
 Αὐτοῦ ἔνθα ἐστὶ φρέαρ, ὅλον τὸν καιρὸν τοῦ θέρους,
 Νὰ ποτίζωμαι, νὰ πίνω τὸ νερόν του ἕως τέλους.
 Ἐπανερχομένου πάλιν τοῦ χειμῶνος, ὁ κακοῦργος
 Οὔτος λησμονεῖ καὶ ὅρκους καὶ φιλίαν, ὡς πανοῦργος.
 Ἀρχινᾷ πάλιν τὰ πρῶτα, ξαναπέρνει τ' ἄρματά του
 Καὶ μὲ πολεμεῖ ὡς Γίγας μ' ὅλ' αὐτὰ τὰ δυνατά του.
 Τότ' ἐγὼ πάλιν προσβάλλων τὸν ἐχθρὸν μου μετὰ βίας,
 Ἀναγκάζω νὰ προσφέρῃ τὰς σπονδὰς μετὰ δειλίας.
 Ταῦτα, φίλε διαβάτα, πάσχω ἕκαστον χειμῶνα·
 Δὲν ἡξεύρω ἕως πότε· πλὴν νομίζω εἰς αἰῶνα !

"Ετερον ποιημάτιον τοῦ αὐτοῦ.

Τῷ ἐν Σάμῳ φιλότατῳ μοι συγγενεῖ κ. Ἐμμανουὴλ Καψάλῃ¹.

Ἀξιοσέβαστέ μοι Κύριε,

Τὸ χαῖρε, ὡς προοίμιον, πρῶτον Σοὶ ἀπευθύνω,
Καὶ εἶτα τὴν καρδίαν Σου διὰ μολπῆς ἠδύνω.
Ἡ ἀσθενὴς πλὴν μουσά μου ἀδυνατεῖ νὰ μέλψῃ
Τὰς θαυμαστάς Σου ἀρετὰς καὶ τὴν ψυχὴν Σου τέρψῃ.
Εἰ καὶ ἀπέσβη τὸ λαμπρὸν φῶς φεῦ! τῶν ὀφθαλμῶν Σου,
Ἀλλ' εἶν' ὀξύδερκέστατον τὸ ὄμμα τοῦ νοός Σου.
Νοῦς φεγγοβόλος, πάμφωτος, ὡς θερινὴ ἡμέρα,
Οὐδόλως συσκιάζεται εἰς σκοτεινὸν αἰθέρα.
Ὡσαύτως καὶ ὁ Ἥλιος σκοτίζειτ' ἐν ἐκλείψει,
Χωρὶς τὸ φῶς ἀπὸ αὐτοῦ οὐδέποτε νὰ λείψῃ.
Νοημονέστατος αἰεὶ, βίου περιπετείας
Σοφῶς ὑπερενίκησας μ' ὅλας τὰς δυσχερείας.
Στερρότης χριστιανικὴ ἐν τοῖς δεινοῖς τοῦ βίου
Ἡρώα Σὲ ἀνέδειξεν ἐν μέσῳ τοῦ σταδίου.
Πολλὰ εἰδὼς ὡς διδαχθεὶς ἐκ πλείστων παθημάτων,
Ταμεῖον εἶς' ἀκένωτον πανσόφων διδαγμάτων.
Ἡ εὐγενὴς καρδία Σου καὶ ἀρεταὶ ἐν γένει
Πάντοτε θὰ θαυμάζωνται, αἰεὶ θέλουσι μένει.
Θὰ ᾗς εὐδαίμων ὅσῳ ζῇς, καὶ πρότερον ὡς ᾗσο,
Τῶν λυπηρῶν θ' ἀμνημονῆς τῶν πρόσω καὶ ὀπίσω.
Κύκλῳ δὲ τῆς τραπέζης Σου ὄντα τὰ ἔγγονά Σου,
Θέλουσι Σὲ παραμυθῆ, σμύχει τὰ δάκρυά Σου.
Σ' εὐχομαι βίον ἄλυπον καὶ παντελῆ ὑγείαν,
Θεόθεν ἐξαιτούμενος πᾶσαν παραμυθίαν.

¹Ἐγγραφον ἐν Βατοπεδίῳ τῇ 1 Μαρτίου 1888.

¹ Ὁ γέρων οὗτος κ. Ἐμμανουὴλ Καψάλης ἐχρημάτισεν ἐν Σάμῳ ἐπὶ πολλὰ ἔτη Βουλευτής, Δικαστής, Πρόεδρος τοῦ Ἐφετείου καὶ ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Ἡγεμονικοῦ Γραφείου. Πρὸ τριῶν δὲ ἐτῶν ἔπαθεν ἀμαύρωσιν τῶν ὀφθαλμῶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023130

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

